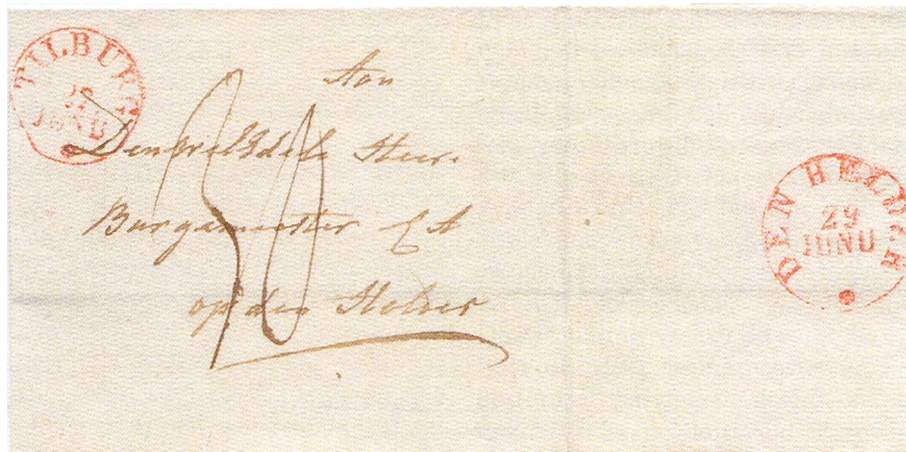

NEDERLANDSE HANDSTEMPELS (2)

In Deel 1 van deze serie hebben we kennis gemaakt met geschreven postmerken en met de eerste handstempels. Dat waren vooral stempels met een plaatsnaam, soms aangevuld met 'Franco'. In 1829 werden voor het eerst plaatsnaamstempels gebruikt met daarin ook een datum.

Afbeelding 1: Brief die op '27 JUNIJ' (1831) vanuit Tilburg verstuurd werd naar Den Helder, waar hij volgens het stempel op de uitgevouwen achterzijde aankwam op '29 JUNIJ'. De aanduiding '30' op de voorzijde betreft het port: de ontvanger van de brief moest 30 cent betalen.

Afbeelding 2: Vooruitbetaalde brief uit 1834 van 's-Hertogenbosch naar Alphen (N.B.). Combinatie van het dagtekeningstempel 'sHERTOGENBOSCH 9 JUNIJ' met het stempel 'FRANCO'.

Het eerste dagtekeningstempel

Stempels met een datum worden 'dagtekeningstempels' genoemd. Het stempel werd uitgereikt aan alle postkantoren in de Noordelijke en Zuidelijke provincies van het Koninkrijk (België en Nederland vormden nog één staat). De exemplaren voor de verschillende kantoren waren niet allemaal even groot, maar ze waren verder wel vergelijkbaar: een cirkel met langs de rand de plaatsnaam en daarbinnen de dag in cijfers en de maand (afkorting) in letters. Een jaaraanduiding hadden deze stempels niet, wel stond onderin meestal een rozet.

Afbeelding 3: Portorijie dienstbrief van de Vrederechter uit Nijmegen naar de Burgemeester van Beuningen. Dagtekeningstempel 'NYMEGEN 25 APR.' (1836) en francostempel 'NYMEGEN FRANCO'.

Dit dagtekeningstempel moest afgedrukt worden in rood. Men vindt het als vertrekstempel op de voorkant van brieven en als aankomststempel op de achterkant. Daardoor kon de reistijd van een brief bepaald worden. Op brieven waarvan de afzender het port vooruitbetaald had, moest ook een stempel 'Franco' (al dan niet met plaatsnaam) geplaatst worden.

J. Spijkerman

Afbeelding 4: Vooruitbetaalde brief van Heusden naar 's-Gravenhage. Combinatie van het dagtekeningstempel 'HEUSDEN 31 JULI' (1839) met het francostempel 'HEUSDEN FRANCO'.